

verslag

Betreft ROW Deskundigenoverleg Etikettering
Levensmiddelen
Vergaderdatum en -tijd 6 april 2023 09:30
Vergaderplaats Ministerie van VWS
Aanwezig Voorzitter: Boudewijn Breedveld
Secretaris: Tjalda de Haas

Bergen, G. van (WUR)
Eliëns, J. (NVWA)
Emmerik, N. (VWS)
Grit, C. (FNLI)
Haar, C. ter (VBZ)
Iersel, N. van (Jumbo)
Kruijk, R. van der (VNV)
Niemans, B. (NZV)
Ooijendijk, T. (Min LNV)
Poll, L. van de (NBC)
Prent, P. (Visfederatie)
Quaedvlieg, N. (Groentenfruihuis)
Rijk, J. (KNS)
Robert, R. (NBOV)
Schop, A. (AH)
Tiesinga, I. (FNLI)
Vervaet, N. (MVO)
Vossen, W. van der (Voedingscentrum)
Willemse-Van den Bergh, A. (NVD)
Koster, L. (NVD)

Afwezig met bericht Egelmeers, A. (Nepluvi)
Haan, H. de (Specerijenvereniging)
Hoeij- de Boer, K. (Coeliakie vereniging)
Kregting, N. (Jumbo)

**Directie Voeding,
Gezondheidsbescherming
en Preventie**

Regulier Overleg Warenwet

Bezoekadres:

Parnassusplein 5
2511 VX Den Haag
T 070 340 79 11
Postbus 20350
2500 EJ Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Inlichtingen bij

T.E.J. de Haas

Secretaris Regulier Overleg

Warenwet

T 070 340 79 11

_dienstpostbusrow@minvws.nl

I

Datum

6 april 2023

Kenmerk

3609318

Aantal pagina's

6

*Correspondentie uitsluitend
richten aan het retouradres
met vermelding van de datum
en het kenmerk van deze
brief.*

1 Voorstelronde en vaststelling agenda.

De voorzitter opent de vergadering en deelt mee dat online deelnemers hun bijdragen via de chat zullen moeten geven, vanwege technische problemen. Er volgt een voorstelronde. De agenda wordt ongewijzigd vastgesteld.

**Directie Voeding,
Gezondheidsbescherming
en Preventie**
Regulier Overleg Warenwet

2 Mededelingen

De voorzitter legt uit dat Nutri-Score van de agenda is afgehaald, omdat de Kamerbrief nog niet verstuurd is. De regeling (onderdeel van de Condition of Use van Nutri-Score) voor het verplicht aanleveren van informatie over de productsamenstelling door gebruikers van Nutri-Score aan de LeDa (Levensmiddelenbank) zal te zijner tijd schriftelijk aan het ROW/DEL worden voorgelegd. Niemand vraagt of er al een datum is waarop de regeling ingaat. Dit is niet het geval (inmiddels heeft de Staatssecretaris besloten dat per 1 januari 2024 Nutri-Score wordt ingevoerd, de brief is als bijlage met dit verslag meegestuurd).

Datum
17 april 2023

3 Ingezonden brief VBZ

De voorzitter nodigt Ter Haar uit om de brief van de Vereniging voor de Bakkerij- en Zoetwarenindustrie (VBZ) toe te lichten. Ter Haar legt uit dat er al langere tijd koek op de markt is, genaamd 'volkoren koek met tarwebloem', gemaakt met volkoren meel waaraan om technische redenen of vanwege de kwaliteit een deel tarwebloem aan is toegevoegd. De overheid heeft aangegeven deze benaming misleidend te vinden en wil dat de verpakkingen worden aangepast. VBZ is van mening dat deze koek consumenten kan helpen om dagelijks voldoende vezels binnen te krijgen. Daarom moet het product een benaming hebben die duidelijk maakt dat het product volkorenmeel, en dus vezels bevat. Ze vreest dat een alternatieve benaming zoals 'koek met volkorenmeel en tarwebloem' dit niet voldoende duidelijk maakt voor consumenten. Tot slot heeft ze een aantal vragen; Andere Lidstaten hebben geen regelgeving over de benaming 'volkoren'. Geldt de beleidsvisie ook voor producten die worden geïmporteerd? Hoe wordt deze beleidsvisie transparant kenbaar gemaakt aan Nederlandse producenten en de EU? Komt er een overgangstermijn?

Tiesinga vraagt of het volkorenmeel en de bloem worden gekwid. Dit is het geval. Van der Vossen vraagt zich af waarom een verandering van naam bijdraagt aan het verbeteren van de vezelinname. Ter Haar antwoordt dat het product momenteel volkorenkoek heet, ook al is er tarwebloem toegevoegd. Dit mag straks niet meer, hoe herkent de consument het dan als vezelrijk product? Alleen volkorenmeel gebruiken is bij producten zoals crackers niet mogelijk. Van der Vossen begrijpt het argument, maar denkt niet dat er cijfers beschikbaar zijn. Tiesinga beaamt dit, de wijziging is immers nog niet doorgevoerd.

Emmerik dankt Ter Haar voor haar betoog. Ze geeft aan al eerder naar deze vraag gekeken te hebben. VWS en de NVWA blijven achter het standpunt staan dat de benaming 'volkoren koek met tarwebloem' misleidend is. Het punt over transparantie vindt zij erg belangrijk. Voor een deel is gezorgd voor transparantie over het beleid middels het Handboek Etikettering van levensmiddelen. Hierin wordt alle relevante regelgeving inzichtelijk gemaakt. Wanneer nodig wordt het handboek aangepast. Als men vindt dat transparantie mist hoort zij dit graag zodat VWS hierover in gesprek kan met partijen.

Tiesinga vraagt wat er gaat gebeuren met importproducten. Emmerik antwoordt dat deze niet van de markt gehaald zullen worden. Tiesinga benadrukt dat er dan geen level playing field is. Eliëns geeft aan dat dit punt al sinds 2019 in het Handboek staat en niet gewijzigd is sinds de eerste versie. Emmerik geeft aan dat ze later terugkomt op de vraag over een overgangstermijn, en benadrukt dat zij geen verplichte alternatieve benaming oplegt. Het is aan de producenten om een geschikte, niet misleidende benaming voor het product op te stellen. Eliëns vult aan dat hierbij volkoren niet sec op de verpakking mag staan. Ter Haar stelt dat in alle omringende landen deze producten volkoren heten. Eind vorig jaar gaf de Nederlandse overheid aan dit als misleidend te zien. Dit was voor de sector niet duidelijk, vanwege een eerdere uitspraak van de Reclame Code Commissie. Ze benadrukt nogmaals dat het bij deze producten niet mogelijk is om alleen volkorenmeel te gebruiken en dat de benaming bedoeld is om duidelijk te maken dat deze producten bijdragen aan de vezelinname. De voorzitter rondt het agendapunt af.

4 Ontwikkelingen etikettering van houdbaarheidsdatum

De voorzitter vraagt Emmerik dit agendapunt toe te lichten. Emmerik vertelt dat de Europese Commissie wijzigingen aan de Etiketteringsverordening uitwerkt op het gebied van voedselkeuzelogo, voedingsprofielen, alcohol etikettering, herkomstetikettering en houdbaarheidsetikettering. De bedoeling van de Commissie was deze voorstellen samen te behandelen, maar dit is niet gelukt. Daarom is er nu eerst een voorstel gepubliceerd over houdbaarheidsetikettering.

Voor etikettering van houdbaarheid wordt gebruik gemaakt van twee verschillende data, TGT (te gebruiken tot) en THT (tenminste houdbaar tot). Het verschil is essentieel, maar voor veel consumenten moeilijk te begrijpen. De commissie heeft onderzoek laten uitvoeren en komt op basis daarvan met het voorstel om in het geval van THT de zin 'vaak goed na' toe te voegen. Dit ziet er als volgt uit: Ten minste houdbaar tot: <datum> vaak goed na, of Ten minste houdbaar tot: zie <plaatsaanduiding> Vaak goed na. Emmerik stelt voor om eerst naar de presentatie van Van Bergen te luisteren over het onderzoek van de WUR naar houdbaarheidsetikettering en voedselverspilling, en daarna met elkaar te discussiëren over de onderzoeken en het voorstel van de Commissie.

Van Bergen is onderzoeker aan de Wageningen University en Research (WUR) en heeft in opdracht van het ministerie van LNV onderzoek gedaan naar houdbaarheidsetikettering en voedselverspilling. Ze vertelt dat 35% van de totale voedselverspilling in Nederland plaatsvindt in huishoudens. 10% van de verspilling binnen huishoudens komt door verwarring over THT en TGT. WUR heeft onderzocht of het toevoegen van extra informatie aan verpakkingen het begrip van THT en TGT onder consumenten kan vergroten. Hiertoe is eerst via een online experiment gekeken of extra informatie het keuzegedrag beïnvloedt bij het wel of niet weggooien van een product. Ook is onderzocht welke informatie het beste effect heeft. Uit de resultaten bleek dat tekstuele instructies als het toevoegen van logo's een klein effect in de gewenste richting geeft. Tot slot zijn in dit eerste onderzoek de verschillende teksten en iconen voorgelegd aan een panel van consumenten. Hieruit bleek een sterke

voorkeur voor het zintuigenlogo bij THT en een afbeelding van een stophand bij TGT.

**Directie Voeding,
Gezondheidsbescherming
en Preventie**
Regulier Overleg Warenwet

Nu is er een vervolgonderzoek uitgevoerd in een realistische setting op een onderzoekslocatie, waarbij de testpersonen een borrelplank moesten samenstellen. Hiervoor moesten zij van een aantal producten die op of over de datum waren beoordelen of deze nog geschikt waren om te gebruiken. De helft van de respondenten kreeg hierbij extra informatie in de vorm van logo's met tekst, de andere helft kreeg deze niet. Na afloop vulden zij een vragenlijst in en was er een groepsgesprek. Omdat de onderzoeksresultaten nog niet gepubliceerd zijn worden ze niet in dit verslag besproken.

Datum
17 april 2023

De voorzitter vraagt de vergadering om reacties. Van der Vossen is benieuwd of deze extra informatie al op vrijwillige basis toegepast mag worden. Dit is het geval, onder andere Too Good to Go en Albert Heijn doen dit al. Ook sommige online winkels geven extra informatie. Van der Vossen vraagt zich af of het geen risico geeft als alleen bij THT extra informatie geboden wordt, en niet bij TGT. Van Bergen antwoordt dat zij dit niet kan concluderen omdat zij TGT en THT niet afzonderlijk getoetst heeft. Persoonlijk zou ze adviseren het voor beide categorieën in te voeren. Ter Haar vraagt of deze symbolen internationaal gebruikt worden of alleen in Nederland. Van Bergen antwoordt dat dit Nederlandse symbolen zijn maar dat ze wel meegenomen zijn in de studie die de Europese Commissie heeft laten uitvoeren. Ter Haar vraagt of andere landen misschien vergelijkbare studies hebben uitgevoerd met andere logo's, dit is niet het geval.

Quaedvlieg geeft aan dat de teksten bij de logo's vrij lang zijn, dit geeft praktische bezwaren bij het gebruik op het etiket. Van Bergen herkent dit probleem, vooral als de datum zelf op een andere plek op de verpakking staat dan de aanduiding. Tiesinga vraagt of de beide rapporten gedeeld kunnen worden met het ROW. Van Bergen stemt hiermee in.

Emmerik dankt Van Bergen voor de presentatie en geeft aan dat ze de resultaten zal gebruiken als input voor de Europese besluitvorming. Het voorstel van de Europese Commissie omvat een aanpassing van de THT-aanduiding. Hier komt dan 'vaak goed na' ('often good after') bij te staan. Dit is een snelle oplossing omdat hiervoor alleen bijlage X van Verordening 1169/2011 aangepast hoeft te worden. Dit kan gebeuren met een gedelegeerde handeling. Daarom is dit voorstel losgetrokken van de andere Farm 2 Fork voorstellen, die niet via zo'n snelle procedure uitgevoerd kunnen worden. Het voorstel is besproken in de Europese etiketteringswerkgroep. Hierbij kwam veel commentaar uit de Lidstaten. Nederland heeft aangegeven in principe achter het voorstel te staan, maar dat er nog wel naar de precieze formulering gekeken moet worden. De overgangstermijn in het voorstel is drie jaar.

Grit geeft aan dat uit het net gepresenteerde onderzoek blijkt dat de combinatie van TGT en THT effect heeft. Dat komt in het voorstel van de Commissie niet terug. Heeft Nederland hier commentaar over gegeven? Emmerik antwoordt dat de Commissie is uitgegaan van het onderzoek dat zij zelf hebben laten uitvoeren, ze denkt dat het weglaten van TGT in het voorstel vooral praktische redenen heeft.

Quaedvlieg vindt Ten minste houdbaar tot op zichzelf al een onduidelijk begrip. Van der Vossen sluit zich hierbij aan, kan hier in Nederland naar gekeken worden?. Emmerik antwoordt dat deze formuleringen zijn vastgelegd in verordening 1169/2011. Om deze te wijzigen is een aanpassing van de verordening nodig, dat kan niet gebeuren met een gedelegeerde handeling.

**Directie Voeding,
Gezondheidsbescherming
en Preventie**
Regulier Overleg Warenwet

Datum
17 april 2023

Geurts constateert dat de formulering 'vaak goed na' geen handelingsperspectief biedt zoals 'kijk ruik proef' wel doet. Emmerik antwoordt dat het voorstel voor de hele EU geldt en er dus gezocht wordt naar universele bewoordingen. Tiesinga benadrukt dat er wel taalverschillen zijn waarmee rekening gehouden moet worden. Grit geeft aan dat het bedrijfsleven voorkeur heeft voor de formulering 'Kijk ruik proef'. Emmerik antwoordt aan dat Nederland bij de Commissie kan aangeven dat de verduidelijking beter tot zijn recht komt met de formulering 'Kijk ruik proef' als toevoeging. Dit is eerder niet gedaan omdat zij eerder begreep dat extra tekst een probleem kan geven voor de producenten. Ter Haar denkt dat veel onduidelijkheden rondom de betekenis van THT en het handelingsperspectief aangepakt kunnen worden in een publiekscampagne. Emmerik antwoordt dat meerdere landen dit hebben meegegeven aan de Commissie. Tiesinga denkt dat het beter op vrijwillige basis ingevoerd kan worden, zodat producten met risico's makkelijk uitgesloten kunnen worden. Emmerik geeft aan dat veel producenten dan niet meedoen en dit scheidt juist verwarring bij de consument.

Schop vraagt zich af of het lostrekken van de Farm 2 Fork voorstellen betekent dat etiketten nu meerdere keren aangepast moeten worden. Emmerik antwoordt dat hier nog niet over gesproken is, maar ze vermoedt van wel. Afgesproken wordt dat input voor het voorstel nog geleverd kan worden, maar wel op korte termijn. Vervaet is benieuwd of de andere FIC-wijzigingen ook apart behandeld zullen worden. Emmerik verwacht van niet. Ze hoopt dat de andere voorstellen eind 2023 volgen, maar heeft hier nog geen uitsluitsel over.

De voorzitter sluit dit agendapunt.

5 Rondvraag

Quaedvlieg vertelt dat bij LNV momenteel gewerkt wordt aan een herziening van de handelsnormen voor groenten en fruit. Op gesneden groente en fruit moet volgens deze herziening ook het land van herkomst vermeld worden. Deze gesneden producten zijn vaak gemend, de inhoud van een verpakking komt uit allerlei verschillende landen. Dit is in de praktijk daarom lastig uit te voeren. Bovendien zal dit een forse prijsverhoging met zich meebrengen. LNV heeft deze bezwaren ingebracht tijdens de consultatie, maar de Commissie wil op dit aspect geen concessies doen. Emmerik is hier niet van op de hoogte en zal naar de kwestie kijken. Quaedvlieg stuurt haar de documentatie toe. Quaedvlieg geeft aan dat er nog een consultatie aankomt en verzoekt ook andere sectoren om hierop te reageren. Niemans sluit zich aan bij de opmerkingen en het verzoek van Quaedvlieg.

Eliëns vertelt dat de NVWA in maart een klein onderzoek gedaan heeft naar het gebruik van het nieuwe kipetiket. Hierbij zijn 70 producten onderzocht van verschillende aanbieders, waarop het nieuwe etiket verplicht is. Alle voorverpakkingen in de supermarkten bleken in orde. Bij slagerijen, poeliers

en markthandelaren was het etiket in de meeste gevallen niet gebruikt. Over de resultaten volgt nog een melding op de NVWA-website en via het ROW.

De voorzitter sluit de vergadering om 12:00

**Directie Voeding,
Gezondheidsbescherming
en Preventie**
Regulier Overleg Warenwet

Datum
17 april 2023